

נתונים של 41 עברייני מין. יעילות הטיפול הוערכה על ידי בחינת השינויים בתחומים הקשורים ביעדי ליבה של הטיפול בעברייני מין כמו גם בחינה של שיעורי המועדות (recidivism) לאחר הטיפול.

התקדמות הטיפול הוערכה על פי מדדים של קבלת אחריות, מודעות ואמפתיה לקורבן, ויסות רגשי, ניטור עצמי, כישורים חברתיים ואישיים ושימוש במנגנוני הגנה. כמו כן נותחו נתונים ממשטרת ישראל על רישומים פליליים ושיעורי המועדות של העבריינים.

ממצאי המחקר מצביעים על שיפור במרבית המדדים שנבדקו. ניכרו שיפור בקבלת אחריות, הבנה טובה יותר של חומרת העבירות והכרה בגורמי הסיכון. כמו כן נמצא כי השימוש במנגנוני הגנה האופייניים לעברייני מין פחת. נוסף על כך, מרישומי המשטרה עלה כי שיעורי המועדות היו נמוכים. לאור ממצאים אלו יש לבחון את יעילות הטיפול ואת הקצאת המשאבים לטיפול בעברייני מין שרמת הסיכון שלהם נמוכה בהשוואה לעברייני מין שרמת הסיכון שלהם גבוהה. הנושא נדון בהרחבה בדיון, בהתבסס על הספרות המקצועית בתחום.

מהימנות הגרסה העברית של הסולם האינטגרלי לאיום מנגיף COVID-19

ק' טאוב, ד' אבס ו' יובל-גרינברג
תל אביב

מגפת הקורונה שפרצה בעולם בשנת 2020 הביאה לפרץ מחקרים פסיכולוגיים שהתמקדו בהשפעתה הקוגניטיבית והרגשית של המגפה. במחקר שנערך לאחרונה על ידי Kachanoff ואחרים (2020), פורסם סולם האיום המשולב COVID-19 – סולם של 10 פריטים למדידת האיום הסמלי והריאליסטי הנתפס כתוצאה מהמגיפה. במחקר של Kachanoff נבדקה מהימנותו של סולם זה בקרב 1,142 נבדקים בשלושה ניסויים נפרדים, בתקופה שבה החלה ההתפרצות בארצות הברית, בין ה-19 ל-28 במרץ 2020. במאמר זה אנו מציגים תרגום של הסולם לעברית והתאמתו לחברה הישראלית. מהימנות גרסה עברית זו נבדקה בקרב 492 משתתפים ישראלים כחודש לאחר בדיקת הסולם בארה"ב, בתקופה של 11 עד ה-19 באפריל 2020. אנו מפרסמים כאן את הגרסה העברית של הסולם ומדווחים על מהימנות פנימית וחיצונית.

מהממצאים עולה כי לגרסה העברית מהימנות פנימית וכן מהימנות חיצונית בהשוואה לסולם החרדה GAD-7. נוסף על כך מצאנו תפיסת איום נמוכה יותר מזו שנמצאה

רוצחים הפטורים מאחריות פלילית עקב אי-שפיות: מאפיינים דמוגרפיים, עברייניים ופסיכיאטריים

ע' ירון ענתר, ת' עינת, ל' שפר, י' שינקרנקו וט' ברגמן לוי

רקע: מחקרים רבים הצביעו על קשר בין הפרעות נפשיות חמורות לבין התנהגות אלימה. עם זאת, מעטים המחקרים הכוללים ניתוח של מאפיינים דמוגרפיים, עברייניים ופסיכיאטריים של רוצחים ושל דפוסי התנהגותם בזירת הפשע. מטרתו של מחקר זה היא לבחון את המאפיינים הללו בקרב אנשים אשר ביצעו עבירה של רצח במצב של אי-שפיות ולנתח את דפוסי ההתנהגות שלהם בזירת הפשע. **שיטה:** המחקר נערך בחטיבה לביטחון מרבי במרכז לבריאות הנפש שער מנשה, ונותחו בו תיקיהם של כל 69 המטופלים אשר ביצעו עבירה של רצח ואושפזו בחטיבה זו מתוקף צו אשפוז החל מפתיחתה בשנת 1997.

ממצאים: 93% מהמשתתפים אובחנו כסובלים מסכיזופרניה; 70% אושפזו בבית חולים פסיכיאטרי לפחות פעם אחת טרם ביצוע הרצח; ל-64% הייתה אבחנה קודמת של סכיזופרניה; 57% לא התמידו בנטילת טיפול תרופתי בין האשפוזים; 33% השתמשו באופן חלקי או לא עקבי בתרופות; ו-42% מהם, אשר אובחנו כסובלים מבעיות או מהפרעות פסיכוטיות טרם ביצוע הרצח, לא התמידו במעקב פסיכיאטרי. בהתייחס לעבירת הרצח, ב-91% מהמקרים הקורבן היה מוכר לרוצח; 69% ממקרי הרצח בוצעו באכזריות; 47% מהרוצחים נשארו בזירת הרצח לאחר מעשה ורק 30% מהם עזבו אותה לאחר מעשה.

מסקנות: ממצאי המחקר מציעים הבנה טובה יותר של המשתתפים המובילים יחידים הסובלים מהפרעה נפשית פסיכוטית לבצע פשעים אלימים ורצח ושל התנהגותם בזירת הפשע. הבנה זו עשויה לסייע בזיהוי אוכלוסיות בסיכון ובפיתוח תוכניות מניעה רלוונטיות ויישומן.

מרכז לטיפול בעברייני מין בקהילה בישראל: הערכת יעילות הטיפול בקרב מטופלים שהשלימו את הטיפול

מ' שחורי ביטון וי' אבולעפיה

המרכז הראשון לטיפול בעברייני מין בוגרים הוקם ב-2005 כפרויקט ניסיוני. מטרת המחקר הייתה לבחון את יעילות הטיפול במרכז בקרב עברייני מין שהשלימו את הטיפול בו, כארבע שנים במוצע לאחר סיום הטיפול. נותחו

קשר בין עיוותים קוגניטיביים וטראומות ילדות לבין הקפדה על נטילת טיפול תרופתי בקרב חולים הסובלים מהפרעת דיכאון מג'ורית

ס"ס סהין, נ' אזדמיר, ג' אלבוגה וא' אלטינדג
גזיאנטפ, טורקיה

רקע: מטרתנו הייתה לחקור את ההשפעה של עיוותים קוגניטיביים (CD) על הקפדה בנטילת תרופות בקרב חולי הפרעת דיכאון מג'ורית (MDD) במונחים של תוצאות ראשוניות, ולקבוע אם עיוותים קוגניטיביים עלולים להיות קשורים לתוצאות משניות. כמו כן, בחנו אם יש קשר משמעותי בין טראומות ילדות להקפדה על נטילת תרופות ואם לעיוותים קוגניטיביים יש תפקיד מתווך ביניהם.

שיטה: 88 חולים שפנו למרפאה פסיכיאטרית בין ינואר ליוני 2019 נכללו במחקר רוחבי זה. הבדיקות בוצעו באמצעות שאלון סוציודמוגרפי על טראומה בילדות, סולם עיוותים קוגניטיביים, וסולם הקפדה בנטילת תרופות של מוריסקי.

תוצאות: נמצאו הבדלים משמעותיים מבחינת עיוותים קוגניטיביים ספציפיים בין קבוצות מטופלים שהקפידו במידה נמוכה על נטילת תרופות לבין מטופלים שהקפידו על נטילת תרופות גבוהה; נמצא מתאם חיובי בין התעללויות פיזיות ורגשיות לבין עיוותים קוגניטיביים; נמצא מתאם שלילי בין הזנחות גופניות ורגשיות לבין עיוותים קוגניטיביים של קריאת מחשבות; נצפו קשרים שליליים משמעותיים בין הקפדה על נטילת תרופות לבין טראומות בילדות; נמצא כי בהערכת כל עיוות קוגניטיבי, למזעור עיוותים קוגניטיביים חיוביים תפקיד מתווך מרכזי בין טראומה מסוג התעללות פיזית לבין הקפדה על נטילת תרופות ($p=0.041$).

מסקנות: למזעור החיובי היה קשר שלילי להקפדה על נטילת תרופות הן ביחסים בין אישיים והן בהישגים אישיים; להתעללות בילדות היה קשר חיובי לכמה עיוותים קוגניטיביים, ואילו להזנחה היה קשר שלילי לעיוות קוגניטיבי מסוג קריאת מחשבות. נמצא מתאם שלילי משמעותי בין הקפדה על נטילת תרופות לבין טראומות ילדות. רק התעללות פיזית עלולה לשבש את ההקפדה על נטילת תרופות על ידי מזעור החיובי. עם זאת, באופן כללי לטראומות ילדות לא היה תפקיד מתווך בין עיוותים קוגניטיביים לבין הקפדה על נטילת תרופות. יש צורך במחקרים נוספים שיבחנו מדגם גדול של מטופלים.

מודעות מטה-קוגניטיבית ותפקוד אקסקוטיבי בהפרעת קשב והיפראקטיביות

מ' גודזה וח' ארנסוי
טורקיה

רקע: במחקר ניווט נבחן הקשר בין מודעות מטה-קוגניטיבית לתפקודים ביצועיים בקרב ילדים עם הפרעת

במחקר של Kachanoff ואחרים. בניגוד לצפוי, לא מצאנו הבדל בתפיסת האיום בין אנשים שנמצאים בקבוצת סיכון לקורונה ובין אנשים שאינם בקבוצת סיכון. אנו מסיקים כי התרגום העברי והתאמתו לחברה הישראלית מהימנים, וכי הסולם העברי יוכל לשמש במחקרים פסיכולוגיים בנושא הקורונה בקרב משתתפים דוברי עברית בישראל.

לסיכום אנו דנים בפרשנויות האפשריות להבדלים בין תפיסת האיום בחברה הישראלית לאמריקאית, ומספקים הסבר אפשרי להיעדר ההשפעה של השתייכות לקבוצת הסיכון על תפיסת האיום.

מידת ההתאמה בזיהוי אובדנות בין מטופלים, מטופלים ומראיינים עצמאיים - מחקר שבדק מדגם של מטופלים מבוגרים במרפאות בריאות הנפש בקהילה

א' נקש, מ' נגר וד' ווסטון
מרכז הארץ וירושלים

רקע: זיהוי נכון של הסיכון לאובדנות בקרב מטופלים הפונים לשירותי בריאות נפש הוא תהליך מורכב. מטרת המחקר הנוכחי היא לבחון את מידת ההתאמה בזיהוי אובדנות בין מטופלים, מטופלים ומראיינים עצמאיים. המחקר כלל שיטות אבחון שונות ואיסוף מידע מגורמים מרובים.

שיטה: המחקר נערך בקרב מדגם נוחות של 80 מטופלים ו-170 ממטופליהם הבוגרים שקיבלו טיפול פסיכותרפיה או טיפול תרופתי במרפאות לבריאות הנפש בקהילה בישראל. המטופלים והמטופלים מילאו שאלון על היסטוריה של ניסיון אובדני; מטופלים מילאו גם שאלון אבחון אישיותי, שאחד הסולמות שלו מספק אומדן לגבי מחשבות אובדניות בהווה; ומראייני עצמאי ערך ריאיון פסיכיאטרי מובנה עם המטופל, שכלל שאלות על מחשבות אובדניות בהווה.

תוצאות: אף שכ-18% מהמטופלים דיווחו על ניסיון אובדני בעברם, רק 9% זוהו על ידי המטופלים. לא היה זיהוי חיובי מותאם על ידי המטופלים. מידת ההתאמה בין המטופלים למטופלים בזיהוי של ניסיון אובדני בעבר הייתה גבוהה ($Kappa=.73$). כמו כן, בהקשר של זיהוי מחשבות אובדניות בהווה, נמצא מתאם גבוה בין המראייני העצמאי למטופל ($Spearman's r(32)=.66$), ממצא המעיד על מידת הסכמה בינונית-גבוהה בין הדיווחים.

מסקנה: ממצאי המחקר מעידים על כך שמטופלים נוטים להיות שמרנים בהערכת אובדנות בקרב המטופלים שלהם. כתוצאה מכך, כאשר הם מזהים סיכון לאובדנות הם נוטים להיות צודקים, אך הם עלולים לא לשאול שאלות הנוגעות למידע רגיש זה, ומטופלים עלולים שלא לחשוף זאת בפני המטופלים שלהם. בשל המורכבות של הערכת האובדנות, על המטפל לאסוף מידע ממקורות מרובים - לאסוף מידע מהמטופל, להשתמש בכלי אבחון תקפים, ולערוך הערכת סיכון באופן סיסטמי וישיר.

לטיפול ב-MPH, ולא חל שינוי משמעותי בקבוצת הביקורת ($p > 0.05$). בחלוקה לפי מין, נמצא כי בקרב בנים חל שינוי משמעותי ($p = 0.008$), ובקרב בנות לא חלה עלייה דומה ($p > 0.05$). אומנם חלה עלייה ניכרת ברמות הקורטיזול בקרב ADHD משולב (ADHD-C), אך לא נמצא שינוי משמעותי בסוג ADHD-I. אצל הבנים חל שיפור בשיעור גבוה יותר ברוב תתי-הסלמות. אומנם חלה ירידה משמעותית בכל ציוני המשנה של CTRS ו-CPRS בקבוצת ADHD-C, אך לא היה הבדל משמעותי ברוב ציוני תתי-הסלמות בקבוצת ADHD-I.

מסקנות: שינוי ברמות הקורטיזול בפלזמה עשוי לסייע בניבוי התגובה לטיפול בטווח הארוך, במיוחד בקרב בנים ובקבוצת המשנה ADHD-C.

תופעות לוואי, עמידות לטיפול ותסמונת אינטרמטמורפזה הפוכה: דוח מקרה וסקירה תאורטית

פ' יגמן, ס' בולט, כ' אפי
אנקרה, טורקיה

רקע: תסמונות אינטרמטמורפזה הפוכה כוללות קבוצת אמונות שלפיהן האדם או האובייקטים סביבו משתנים או השתנו. ישנם ארבעה סוגים עיקריים של תסמונות אינטרמטמורפזה הפוכה: קפגרא, פרגולי, אינטרמטמורפזה ותסמונת הכפילות הסובייקטיבית. אינטרמטמורפזה היא תסמונת זיהוי דילויונלי הקשורה לאגנוזיה ומאופיינת בכך שהמטופל מאמין שאדם או אנשים סביבו השתנו מבחינה פיזית ופסיכולוגית. אינטרמטמורפזה הפוכה היא תת-סוג המאופיין בזיהוי מוטעה דילויונלי המתרחש אצל האדם עצמו.

דו"ח מקרה: בדו"ח מקרה זה מוצג חולה סכיזופרניה שאובחן כסובל גם מתסמונת אינטרמטמורפזה הפוכה. החולה סבל מתופעות לוואי מטיפולים שונים ומעמידות לאפשרויות טיפול רבות, ולבסוף הגיב לטיפול בנזעי חשמל.

מסקנה: זיהוי תסמונות אינטרמטמורפזה הפוכה הוא חוויה מאתגרת עבור קלינאים רבים. במקרה זה התייחסנו לגישה למקרים של אינטרמטמורפזה הפוכה. אין הנחיות קליניות לאבחון תסמונת אינטרמטמורפזה הפוכה ולטיפול בה. בעבודה זו הצגנו נקודת מבט על תסמונת זו על ידי בחינת המידע התאורטי.

קשב והפרעות קשב וריכוז (ADHD).

שיטות: ילדים הסובלים מהפרעות קשב וריכוז וטרם קיבלו טיפול תרופתי, גויסו למחקר באופן רציף. נעשה שימוש בסולם וקסלר לאינטליגנציה של ילדים – מהדורה מתוקנת (WISC-R) ובשאלון המודעות המטה-קוגניטיבית לילדים (Jr. MAI), טפסים A ו-B. המורים וההורים של הנבדקים מילאו שאלוני דירוג התנהגותי של תפקוד ביצועי (BRIEF) ואת שאלון הדירוג של קונר (CRS).

תוצאות: המחקר כלל 45 ילדים עם הפרעות קשב וריכוז (51.1% בנים) בגיל ממוצע של 9.7 ± 2.2 שנים. נמצא מתאם חיובי בין ציוני ה-BRIEF של ההורה לציוני הסיכום WISC-R ($r = 0.315, p = 0.040$), אך מתאם שלילי בינם לבין ציוני ה-JR-MAI ($r = -0.378, p = 0.011$). לא נמצא קשר בין ציוני Connors ל-Jr-MAI. מתאם חיובי נמצא בין ציוני ההורה לבין ציון BRIEF parent emotional control ($r = 0.324, p = 0.030$) וציוני ה-BRIEF-parent-initiate ($r = 0.422, p = 0.004$). היו מתאמים חיוביים בין שאלוני קונרס שמילאו המורים לבין כל תתי-התחומים של BRIEF שמילאו המורים.

מסקנה: לא נמצא מתאם בין מודעות מטה-קוגניטיבית לתפקודים ביצועיים ובין רמת אינטליגנציה לתפקודים ביצועיים בקרב ילדים עם הפרעות קשב וריכוז.

שינוי ברמות הקורטיזול בדם במהלך שישה חודשי טיפול במתילפנידאט בילדים עם הפרעת קשב וריכוז (ADHD)

ד' וורמוס, א' טהרוגלו, ג' קיפקלי, א' אבצי, ג' סליק, א' מטיין
וס' מטיר
טורקיה

רקע: מטרתנו הייתה לחקור את השינויים בציר HPA לאחר טיפול במתילפנידאט (MPH), ואת הקשר שלהם לתסמינים של הפרעת קשב וריכוז (ADHD).

שיטות: בקבוצת המחקר היו 86 ילדים עם ADHD ובקבוצת הביקורת היו 58 ילדים בריאים. קורטיזול נמדד בביקור בתחילת המחקר, ובתום חודש, שלושה חודשים ושישה חודשים של טיפול ב-MPH. סולמות הערכה K-SADS-PL ו-CPRS בוצעו בכל ביקור.

תוצאות: חלה עלייה בעלת משמעות גבולית ($p = 0.054$) ברמות הקורטיזול שנמדדו לפני ואחרי החודש השישי